

Hittérítési tudósítások,

az evangéliomnak pogányok közötti terjesztéséről.

Melléklet

a magyar protestáns egyházi és iskolai

„FIGYELMEZŐ“-höz.

8. szám.

Áfrika.

Midőn Simeon az Idvezitőt karjain tartá és a feletti bódog örömben vigaszát találta, magasztalá őt ajkával, mint a pogány népeknek megvilágosíttatásokra való világosságot, (Luk. 2, 32.); mert ő tudta, hogy e kised minden pogány népnek is vigasza és világossága. És valóban, hol e világosság nem fénylik: ott örök setétség marad. Minden emberi bölcsesség világa mindig csak „az ismeretlen Istenhez“ visz, (Csel. 17, 23.), és akkor alszik ki, mikor az embernek legnagyobb szüksége van rá. De a hol Jézus, mint világosság megjelenik, ott megvilágosodik a bűnöknek és halálnak éjszakája; és a ki a világosságot béveszi: annak van bűneinek bocsánatja, Istennel közössége és az örök élet felől reménysege. Ha ezt saját tapasztalatunkból nem tudnók: a hittérítés története minden lapjain szólja ezt nekünk. Hangosan beszélő bizonyosága ennek.

Madagascar szigete.

Madagascar a világtenger legnagyobb és legszebb szigeteinek egyike, Afrikától keletre. A Mozambique csatorna választja el a szárazföldtől, és csaknem 200 mérföld hosszú és 50 mérföld széles. Egy 4000 láb magasságu hegység vonul át a sziget közepén, és köröskörül oly tengarpárt terül el, mely bár igen termékeny, de hazája a halálos poshasztóláznak is. Az egész egy dicső tartomány, paradicsom kicsinyben. Szép folyók futnak alá a ritka szépségü völgyekbe; pompás erdők nyulnak egészen a legmagasb hegyig; a partokon tiszta öblök vannak, kitünő horgonyzó helyekkel. A nagy barlangokkal és hegynyilásokkal teljes hegyekben van arany, ezüst, drága kövek és kitünő vas. A növényország gazdag bővséggel nyújtja a rizst, dohányt, gyapotot, citromot, figét, olajbogyót és fűszert, és a tangena mérges növényt, melyből a gonosztevőnek méregital készítettetik. Szarvas marha és juhok igen jól tenyésznek; vadállatok, oroszlánok, tigrisek, majmok semmi bajt nem okoznak, csak a folyókban és tengerben élő számos krokodil okoz sok károkat. E mellett gyönyörű madarak lakják az erdőket és háziszárnyas állatok minden helyen bőven vannak.

E szép tartomány lakosai a madagassok. Szép növésűek, szellemi erőttől tündöklő homlok, — többnyire olajbogyó — sárgaszínü és fekete fodor hajjal. Ruházatuk igen egyszerű, t. i. egy csikos, a nőknél meglehetősen széles kötelék a

csipők körül; e felett a férfiaknál a vállakon egy darab szövet, melyet az előkelők aranycsipkéekkel viselnek, és a nőknél öv és dolmány, ujjak nélkül. A lakások, melyek úgy néznek ki, mint a méhkasok, egyszerűek és díszesek, és a falu a pálmák vagy fige fák alatt igen kedvesen nézki; a házibutorok is a lehető legegyszerűbbek, összefont gyékényből vannak az asztalok és fekhely, s a pálmalevelek asztalterítőül, tálakul és tányérokul szolgálnak. Az élelmiszerek is igen egyszerűek; élnek épen azzal, a mit a gyümölcsökben gazdag föld nyújt. — A madagassok jellem e a szelidség, de a szenvedélyesség és érzékenység is. A fajtalanságot és házasságtörést épen oly kevéssé tartják bűnnek, mint a szineskedést és hazugságot. Az ellenség és gonosztevők dárdával üttetnek át, vagy megfeszíttetnek, vagy lassu tűzön megégettetnek, vagy a sziklákról ledobtatnak, vagy forróvízzel forráztatnak meg, vagy rabszolgaságra eladatnak. — A mi vallásukat illeti, bálványimádók; imádkoznak a csillagokhoz, és fertelmes bálványaikhoz, templomokban, papjaik a bálványok őrei. Tisztelik őseik sirjait is, és félnek a meghaltak lelkeitől, de még inkább félnek a krokodiltól: mert midőn valamely folyón átkelnek: elmondják „krokodilus urnak“, hogy sem ők, sem elődeik őt soha nem bántották. Egy krokodil fogat hord mindenki egy zsinóron, feje körül kötve, hogy annak varázsa által megoltalmaztassanak. A varázslás általában igen ártalmas hatalom közöttök. Minden szerencsétlen napon főként szerdán vagy pénteken született gyermek megöletik. Az egész nép felett pedig uralkodik Tananarivó fővárosában egy király, a Hovas törzsből; csak délen vannak még némely, tőle független törzsök.

Ezt a földet 1506-ban fedezték fel a portugallok; később franciák is jöttek ide. Egy francia szerzetes a népet téríteni akarta, de e körül egészen evangéliomellenesen járt el. Egy csapat francia katonaságot vett maga mellé segélyül, és aki magát megkereszteltetni nem engedte, leölette. Ez rosz vért csinált a népnek és István patert, — így hívták a szerzetest — agyonverték; a király meg, minden franciát kiűzött a tartományból, és azóta e szép föld minden európai előtt zárva volt 1814-ig, és innen kezdjük e nép hittérítési történetét.

Az említett évben, ugyanis Angolország a közel Mauritius szigettel való egybeköttetés folytán érintkezésbe tette magát Radamával, Madagascár királyával, hogy a rabszolga kereskedést országában törölje el. Az valósággal sikerült, sőt még több! Radama nem csak minden ember kereskedést megtiltott halálbüntetés alatt, hanem el is határozza, népét az emberi miveltségben emelni. Mindenemű szerszámok és fegyverek szereztettek Angolországból, ifju madagasok Angliába vagy Mauritusba küldettek magok kiképezése végett és az angol néptanítóknak megengedettett, hogy az országban iskolákat alapítsanak mindenütt. Ekkor küldött most már az angol hittérítő társulat 1819-ben néhány missionariust Madagascárba. E „tanítók“ elsői az országban igen egészségtelen helyeken telepedtek meg, és majd mind elhaltak; de 1820-ban Jones hittérítő néhány kísérővel követte ezeket, és szerencsésen bejutott a tartomány fővárosába, hol iskolát alapított. Minthogy a király pártolta az iskolákat, ezek Tananarivóban és a körülte fekvő falvakban, több mint százra megszorodtak. De a siker még igen kétséges volt. Az emberi ügyességeket nagyon szerették tanulni a madagasok, de az evangéliomból semmit nem akartak tudni. De hogy az evangéliom hirdetése mégis talált némi jó földet: az nem sokára kitünt. A bálvány papjai ugyanis panaszt emeltek a királynál, hogy azok, kik az idegenek iskoláit látogatják, a bálvány isteneket mind jobban-jobban elhanyagolják; ami hogyha elharapódzik, az idegenek majd az egész népet magokhoz vonják és a királyt országágától és életétől megfosztják. Radama meghökken, és a tanítóknak az országos vallás iránt kiméleget parancsolt. De hogy ő maga is az ő bálványisteneitől nem sokat tartott, bizonyítja azon körülmény, hogy egyszer a papoknak, kik egy vég, ruhának való szövetet kértek tőle a bálványisten számára, azt felelte; „ha Isten

az, akkor teremten magának ruhát!“ Ez a király meghalt 1828-ban, miután kevéssel az előtt megengedte, hogy a ki óhajtja, megkereszteltesse magát. Tízezer madagascári közül, kik oktatásban részesültek, csak 50 keresztelkedett meg. Ez jó föld vala és egy keresztyén gyülekezet kezdete Madagascárban. Radama halála után rettenetes vérengző harc tört ki az udvarban a trónkövetelés felett, melyben végre az ő hátrahagyott nejeinek egyike, Ranaivalona győzött pártjával. Kezdetben békét hagyott az angol iskoláknak, sőt 1831-ben a keresztyén keresztiséget is megengedte. De midőn a keresztyén gyülekezet mindig jobban-jobban szaporodék, és kivált sok előkelők a fővárosban szinte hozzá csatlakoztak, nyugtalan lőn. Ezt hasznokra fordíták az iskolák ellenségei és előtte mindig nagyobb rémképet festettek arról, a mi okvetlen bekövetkezik, ha megengedik, így haladni tovább. Ekkor tette a legelső lépést a keresztyének üldözésére: egy meghatározott számra szorította az iskolákat, megtiltotta a keresztiséget az előkelőknek és rabszolgáknak és minden 13 éven felül levő keresztyént végre a hadsereg közé sorozott. Most már a hittérítők egész szorgalmukat arra fordították, hogy az evangéliomot predikálják és a bibliát hazai nyelven terjeszszék; és ez gazdag áldással gyümölcösözött. Minden helyen állottak elő keresztyén gyülekezetek, a legnagyobb a fővárosban. Ekkor a pogánypapok igen hangos panaszt emeltek. Előadták a királynőnek, hogy az egész nép tönkre jut, és miért? „A keresztyének — mondák ők — „meg vetik a bálványokat, és megégetik azokat, nem esküsznek úgy, mint mi, egyek a hitben, megszentelik a vasárnapot, nőjeik minden hazai szokás ellenére szemérmesek és tiszta erkölcsűek, stb.“ Csak vonakodott még a királynő a kényszerszabályoktól. Ekkor 1835-ben egy főember előlépett és kért egy dárdát, hogy magát keresztül szúrja; mert nem akarja túlélni azt, hogy a keresztyének minden rendet felforgatnak, és hogy azután idegen csapatok lépnek be és az egész szigetet magukhoz ragadják. Ekkor a királynő ordításban tört ki, és megígérte, hogy minden idegent elűz, és a keresztiséget teljesen kiirtja és minden keresztyén fejnek le kell hullani. Erre kiadatott a parancs, hogy négy hét alatt minden keresztyén bejelentse nevét. Azok közül, kik jelentkeztek, 400 hivatalnok letétetett, mások pénzre büntetettek vagy rabszolgákkul eladattak, minden biblia olvasás és imádkozás pedig halálbüntetés alatt megtiltatott. Egy nő kit ezen rajta értek, kópjakkal átszurattott és teste az ebeknek vettetett étkül. Azokból, kiknek nem sikerült a hegyekbe futni, 1016 vesztette életét vagy szabadságát. 1839-ben Rafavalochy, egykori helytartót érték rajta az imádkozáson, és azonnal bebörtönöztetett. Követelék, hogy imádkozó társait is nevezze meg, de ő azt nem tevő, hanem oly önmegadással és nyugalommal hagyá magát halálra hurcolni, hol hazájáért és üldözött testvéreiért való hangos imádkozás közben kópjakkal átszurattott vala, hogy még ellenségei is bámulták. Így haltak meg ezen, az Úrhoz hiven halálig és vidáman, mint István. Mert szüntelenül kutatták katonák a hegyeket és erdőket a keresztyének után és átszurták vagy megkötözték vagy megfeszíték vagy megégették azokat, kiket feltaláltak. Mindazáltal ily nehéz időben is inkább szaporodtak a hivek, mint fogytak, úgyhogy egykor egy minister azt adta elő a királynőnek, hogy a megöletés nem helyes eszköz a keresztyének kiirtására; mert minél inkább ölik annál többen lesznek; jobb volna a forrásokat zárni el, akkor a roszt magától elenyésznek. A királynő megis próbálta azt: 1845-dik évben minden angolok s franciák kiűzettek az országból és Európával minden közlekedés megszakadt. De az sem segite semmit. Mert a madagassoknak meg volt a biblia saját nyelvökön, és ezáltal a szentlélek mindig hathatósabban s hatalmasabban működött. Egy egyszerű ébredés állott elő a fővárosban, mely megragadta magát a királynő egyetlen fiát Rakotot is, annyira hogy a bibliát szorgalmasan olvasá és befolyása által 21 keresztyént mentett meg a haláltól. Ezen feldühödött az első államminister, most már vádolta a királynő fiát is, mint keresztyént és köve-

telte kivégeztetését. Ezt a különben oly durva nő nem akarta tenni: „ő az én egyetlenem — így kiálta — hagyj békét neki; ha keresztyén akar lenni, hadd legyen az!” A minister más véleményben vala, és más uton törekedett célját, a herceg halálát, elérni. Ekkor tapasztalá, hogy kedves unokaöcse is olvassa a bibliát, és hogy ezt halálra adja, szive nem tehetta, tehát valósággal abban hagyta a dolgot. De a keresztyének üldözése egész szigorúsággal tartott tovább, 1850-ben csak nem 2000-en állottak a törvény szék előtt egyszerre. Ekkor is megmentette a herceg szólása azok közül 1903 ember életét, úgy hogy, csak vagyonuktól fosztattak meg; 20-an megmérgeztettek, 14-en a sziklákról ledobattattak és 4-en megégettettek. Ekkor meghalt a leggonoszabb ellensége a keresztyéneknek, az első minister; és Rakoto hercegnek még nagyobb befolyása lett a királynőre. Idegen hajók ismét szabadon köthettek ki; Ellis hittérítő ismét a szigetre merészelt szállni és tapasztalá, hogy még 5000 keresztyén van és a bálványok naponként jobban megvettetnek a fővárosba méne, és a királynőtől figyelmesen hallgattatott. De az üldözésnek még nem volt vége. A keresztyének elleneségei minden alkalmat felhasználtak, hogy a királynőt újra felingereljék és egyszer ismét 1800 keresztyén íteltetett halálra Ezeket is megmentette a herceg; de azt nem gátolhatta meg, hogy a fővároson kívül mintegy 2000-en agyon ne szúrassanak, meg ne égettessenek, vagy a piacokon szét ne fűrészeltessenek; sokan verembe hanyattak és forró vízzel leforráztattak, melyet a keresztyéneknek kellett forralni és rájuk önteni; ki erre nem volt rákényszeríthető: meg kellett hálnia. És mindnyájokról az mondatik: „dicsénekeket énekeltek a halálos kinok közt.“ Aztán 1861-ben elkövetkezék a 80 éves királynő életének vége, és fia Rakoto lépett, mint II. R a d a m a a kormányra. De ő a benne helyezett reményeket nem töltötte be. Az üldözés igenis azonnal véget ért; nagy sereggel jöttek elő a keresztyének a hegyek közül hazájokba és templomot templom után építettek. De katolikus hittérítők is özönlöttek bé és megkísérlették, hogy a királynál befolyást nyerjenek, ki is majd dobzódásba süllyedt és az isteni tiszteletet elhanyagolta. Egy csapat hasonérszű ifju ember nyert el minden befolyást a királyra, e fellett összeesküvés ütött ki udvarában és ennek következtében május 12-kén 1863-ban pártjával együtt, palotájában legyilkoltatott. A győzők óltalma alatt most már neje R a s o h e r e n a lépett trónra. Ez egy országos alkotmányban megígérte, hogy a keresztyénséget mindenütt szabad terjeszteni, csak a királysírok városában nem. És mindeddig megtartotta szavát. Kápolnákat és templomokat építnek mindenütt, 300-tól 1500-ig levő keresztyénekből álló gyülekezetek jönnek létre, az ország minden vidékein; a fővárosban magában 7 gyülekezett van. A megkereszteltek száma azonban az egész országban, még nincs megállapítva. Dicsőség legyen az Urnak, ki Madagascárnak is világossága lett! Egy megtért madagascári imájának szavaival zájuk be e tudósítást: „Az Ur Jézus Kisztnak áldása nyugodjék tovább is a madagascárbelieken, hogy semmi szükség ne terhelje őket, hogy a szeretetet és bátorságot tartsák meg mindvégiglen; Ő, a békességnek istene, majd tapossa lábai alá a sátánt és nevelje az ő esméretét közöttök. Amen!“

Rác Károly,

ref. lelkész.